

Tekstuitgave

Wet werk en bijstand

Tekstuitgave

Wet werk en bijstand

juli 2014

mr F.L. Martens

Reed Business Education, Amsterdam

© Reed Business, Amsterdam 2014

Reed Business Education is onderdeel van Reed Business BV, Postbus 152, 1000 AD Amsterdam

Aan de totstandkoming van deze uitgave is de uiterste zorg besteed. Voor informatie die nochtans onvolledig of onjuist is opgenomen, aanvaarden auteur(s), redactie en uitgever geen aansprakelijkheid. Voor eventuele verbeteringen van de opgenomen gegevens houden zij zich gaarne aanbevolen.

Waar dit mogelijk was, is aan auteursrechtelijke verplichtingen voldaan. Wij verzoeken eenieder die meent aanspraken te kunnen ontlenen aan de in dit boek opgenomen teksten en afbeeldingen, zich in verbinding te stellen met de uitgever.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h in Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 3051, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-pro.nl).

Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) van deze uitgave ten behoeve van commerciële doeleinden dient men zich te wenden tot de uitgever.

ISBN 9789035247819
NUR 600

Inhoud

Inleiding	9
Wet werk en bijstand	15
<i>Hoofdstuk 1 - Algemeen</i>	15
§ 1.1 Begripsbepalingen	15
§ 1.2 Opdracht gemeente	20
<i>Hoofdstuk 2 - Rechten en plichten</i>	23
§ 2.1 Arbeidsinschakeling en tegenprestatie	23
§ 2.2 Bijstand	27
§ 2.3 Inlichtingenplicht en afstemming	30
<i>Hoofdstuk 3 - Algemene bijstand</i>	32
§ 3.1 Algemeen	32
§ 3.2 Normen	33
§ 3.3 Verhoging en verlaging	34
§ 3.4 Middelen	36
<i>Hoofdstuk 4 - Aanvullende inkomensondersteuning en aanpassing bedragen</i>	41
§ 4.1 Bijzondere bijstand	41
§ 4.2 Aanpassing bedragen	43
<i>Hoofdstuk 5 - Uitvoering</i>	45
§ 5.1 De aanvraag	45
§ 5.2 Toekenning, vaststelling en betaling	48
§ 5.3 Cliëntenparticipatie	50
§ 5.4 Uitvoering Sociale verzekeringsbank	50
<i>Hoofdstuk 6 - Bevoegdheden en faciliteiten gemeenten</i>	54
§ 6.1 Vorm bijstand	54
§ 6.2 Onderzoek, opschorten en herzien	57
§ 6.3 Aanvullende verplichtingen	59
§ 6.4 Terugvordering	60
§ 6.5 Verhaal	65
§ 6.6 Gegevensuitwisseling	68

INHOUD

<i>Hoofdstuk 7 - Financiering, toezicht en informatie</i>	74
§ 7.1 Financiering	74
§ 7.2 Aanwijzingsbevoegdheid en gemeentelijke toezichthouders	76
§ 7.3 Informatie	77
 <i>Hoofdstuk 7A - Overgangsrecht</i>	 78
 <i>Hoofdstuk 8 - Slotbepalingen</i>	 85
 <i>Wet participatiebudget</i>	 89
Wet van 29 december 2008, Stb. 588, tot bundeling van het WWB-werkdeel, budgetten voor inburgeringsvoorzieningen en de middelen voor volwasseneneducatie	
 <i>Besluit WWB 2007</i>	 97
Besluit van 16 augustus 2006, Stb. 379, houdende regels ter uitvoering van de Wet werk en bijstand	
 <i>Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004</i>	 113
Besluit van 10 oktober 2003 tot vaststelling van een algemene maatregel van bestuur als bedoeld in artikel 7 van de Invoeringswet Wet werk en bijstand	
 <i>Besluit aanwijzing registraties gezamenlijke huishouding 1998</i>	 137
Besluit van 24 december 1997, Stb. 790, tot het vaststellen van nadere regels inzake registraties die worden aangemerkt als gezamenlijke huishouding	
 <i>Besluit gelijkstelling vreemdelingen WWB, IOAW en IOAZ</i>	 141
Besluit van 27 april 1998, Stb. 308, tot het voor de toepassing van de Algemene bijstandswet, de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers en de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen gelijkstellen van vreemdelingen met Nederlanders	
 <i>Besluit extramurale vrijheidsbeneming en sociale zekerheid</i>	 143
Besluit van 28 januari 2000, Stb. 53, tot openstelling van het recht op een socialezekerheidsuitkering voor personen die deelnemen aan een penitentiaal programma en personen die ter beschikking zijn gesteld en proefverlof genieten	

<i>Regeling WWB, IOAW en IOAZ</i>	147
Besluit van de Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van 16 oktober 2003, nr. W&B/WWB/2003/78560, Stcrt. 204, houdende nadere regels terzake van enkele in de Wet werk en bijstand en het Besluit WWB geregelde onderwerpen	
<i>Regeling statistiek WWB, IOAW en IOAZ 2013</i>	161
Regeling van de Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van 17 juli 2012, IVV/OOG/2012/11022, houdende regels inzake de verstrekking van statistische gegevens met betrekking tot de Wet werk en bijstand, de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers en de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen, Stcrt. 2012, 15265	
<i>Regeling uitkeringen gemeenten Bbz 2004 voor de uitvoeringsjaren 2012 en volgende</i>	175
Regeling van de Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van 15 september 2011, nr. IVV/FB/2011/14617, houdende nadere regels inzake de berekening van de uitkeringen aan gemeenten, bedoeld in artikel 50 van het Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004, voor de uitvoeringsjaren 2012 en volgende	
<i>Regeling tot machtiging van de secretaris van de toetsingscommissie</i>	177
Regeling van de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van 19 februari 2009, nr. IVV/FB/2009/3720, Stcrt. 49, houdende de machtiging van de secretaris van de toetsingscommissie, bedoeld in artikel 73 van de Wet werk en bijstand	

Inleiding

De Wet werk en bijstand (WWB) vervult de functie van laatste voorziening in het stelsel van sociale zekerheid en sluit zo nodig aan op eigen middelen en andere voorzieningen. De WWB heeft een complementair, aanvullend karakter en heeft een vangnetfunctie. Een beroep op de WWB is pas mogelijk wanneer de eigen middelen (inkomsten en vermogen) ontbreken of ontoereikend zijn. De eigen verantwoordelijkheid voor de voorziening in het bestaan staat voorop. Het aanvaarden van werkzaamheden is een van de verplichtingen die worden opgelegd. De verlening van bijstand gaat niet verder dan het voorzien in de noodzakelijke kosten van het bestaan.

De WWB gaat uit van het principe van gezinsbijstand; de bijstand wordt afgestemd op de omstandigheden en mogelijkheden die zich in gezinsverband voordoen. Een gezin bestaat uit de ouders en hun minderjarige kinderen.

Ongehuwden, die duurzaam een gezamenlijke huishouding voeren, worden op dezelfde wijze behandeld als gehuwden.

De WWB wordt uitgevoerd door de gemeentebesturen. Een aanvraag om bijstand moet worden ingediend bij het UWV Werkbedrijf.

Recht op bijstand

Recht op bijstand heeft iedere Nederlander die hier te lande in zodanige omstandigheden verkeert of dreigt te geraken dat hij niet over de middelen beschikt om in de noodzakelijke kosten van het bestaan te voorzien. Met Nederlanders worden gelijkgesteld vreemdelingen die rechtmatig in Nederland verblijf houden.

Nog meer dan voor anderen geldt voor jongeren tot 27 jaar dat werken en/of leren voorop staat. Het college moet voor jongeren een plan van aanpak maken.

De Sociale verzekeringsbank verleent algemene bijstand in de vorm van een aanvullende inkomensvoorziening ouderen aan:

- 1 alleenstaanden en alleenstaande ouders die de pensioengerechtigde leeftijd, bedoeld in artikel 7a, eerste lid, van de Algemene Ouderdomswet hebben bereikt;
- 2 gehuwden, van wie echtgenoten de pensioengerechtigde leeftijd hebben bereikt dan wel van wie één echtgenoot de pensioengerechtigde leeftijd heeft bereikt.

De aanvraag moet worden ingediend bij de Sociale verzekeringsbank.

INLEIDING

Vorm van de bijstand

Bijstand kan in de volgende vormen worden verleend:

- bijstand om niet;
- geldlening (al dan niet in de vorm van een krediethypotheek);
- borgtocht.

De hoogte van de bijstand

Degene die recht heeft op bijstand of krijgt een uitkering die in hoogte gelijk is aan het verschil tussen het inkomen waarover hij beschikt en de norm vermeerderd met de eventuele toeslag. Een vermogen dat het vrij te laten vermogen overtreft, wordt in aanmerking genomen voor het bepalen of recht op uitkering bestaat.

De van het minimumloon afgeleide normbedragen zijn in de WWB opgenomen. Voor degenen van 21 jaar en ouder doch jonger dan de pensioengerechtigde leeftijd gelden drie landelijk geregelde basisnormen:

- 50 procent van het nettominimumloon voor alleenstaanden;
- 70 procent van het nettominimumloon voor alleenstaande ouders;
- 100 procent van het nettominimumloon voor gehuwden.

Burgemeester en wethouders verhogen voor alleenstaanden en alleenstaande ouders de normbedragen met een toeslag. De toeslag kan lager zijn, als de bestaanskosten met een ander kunnen worden gedeeld. Om die reden kan ook de gezinsnorm worden verlaagd.

Voor andere leeftijdsgroepen zijn eveneens normbedragen in de wet opgenomen. Ook kan een verlaging worden toegepast bij het ontbreken van woonkosten. Dit beleid moet in een gemeentelijke verordening worden vastgelegd.

Langdurigheidstoeslag

Burgemeester en wethouders kunnen op aanvraag een langdurigheidstoeslag verlenen aan een persoon tussen 21 jaar en de pensioengerechtigde leeftijd, die langdurig een laag inkomen en geen in aanmerking te nemen vermogen als bedoeld in artikel 34 van de Wet werk en bijstand heeft en geen uitzicht heeft op inkomensverbetering. Burgemeester en wethouders stellen de doelgroep, de inkomensgrens en de hoogte van de langdurigheidstoeslag vast. Hiervoor moeten zij een verordening maken.

Bijzondere bijstand

Verstrekking van bijzondere individuele bijstand is mogelijk. De omstandigheden van de persoon zijn daarvoor bepalend.

Categoriale verstrekking van bijzondere bijstand is slechts in beperkte, in de WWB gedefinieerde, situaties toegestaan. In ieder geval kan geen categoriale bijzondere bijstand worden verleend aan belanghebbenden met een inkomen dat gelijk of hoger is aan 110% van de toepasselijke bijstandsnorm.

Uitsluitingsgronden

Geen recht op bijstand heeft degene:

- aan wie rechte zijn vrijheid is ontnomen (detentie);
- die zich onttrekt aan de tenuitvoerlegging van een vrijheidsstraf of vrijheidsbepalende maatregel;
- die zijn militaire of vervangende dienstplicht vervult;
- die wegens werkstaking of uitsluiting niet deelneemt aan de arbeid;
- die langer dan vier weken per kalenderjaar verblijf houdt buiten Nederland;
- die jonger is dan 18 jaar;
- die bijstand vraagt ter (gedeeltelijke) aflossing van een schuldenlast en die bij het ontstaan van die schuldenlast dan wel nadien, beschikt(e) over de middelen om in de noodzakelijke kosten van het bestaan te voorzien.

Geen recht op algemene bijstand heeft degene die onbetaald verlof geniet of die gehuwd is met zo een persoon.

Afstemming

De bijstand en de daaraan verbonden verplichtingen worden afgestemd op de omstandigheden, mogelijkheden en middelen van de belanghebbende (daaronder mede verstaan het gezin).

Verplichtingen

De belanghebbende moet tijdens de uitkeringsperiode voldoen aan de bij of krachtens de wet gestelde verplichtingen (onder andere aanvaarden algemeen geaccepteerde arbeid, zich registreren bij het UWV, gebruik maken van een aangeboden voorziening (bijvoorbeeld sociale activering), verstrekken informatie, identificatieplicht). Van bepaalde verplichtingen kan (tijdelijk) ontheffing worden verleend.

Bestuurlijke boete

Als een belanghebbende gegevens die van invloed zijn op zijn bijstandsuitkering te laat aan de uitkeringsinstantie doorgeeft, dan pleegt hij fraude als hij daardoor te veel uitkering heeft ontvangen. Hij moet het te veel ontvangen geld helemaal terugbetalen. Na 10 jaar kan de uitkerende instelling besluiten dat u niet meer hoeft terug te betalen. Daarnaast krijgt hij een boete die net zo hoog is als het bedrag dat hij te veel heeft ontvangen aan uitkering. Hij krijgt de boete van de uitkerende instelling. Zij zijn verplicht u een boete op te leggen. Als een belanghebbende voor de tweede keer fraudeert, krijgt hij een boete van anderhalf keer het bedrag dat u onterecht heeft ontvangen. Deze boete wordt ingehouden op zijn uitkering. Dat kan betekenen dat u tijdelijk geen uitkering meer ontvangt. Die periode kan bij een bijstandsuitkering maximaal 3 maanden duren. Alleen in bijzondere situaties wordt de uitkering niet verrekend en hoeft de boete niet betaald te worden.

INLEIDING

Ontheffing plicht tot arbeidsinschakeling alleenstaande ouders

Op verzoek van alleenstaande ouders die de volledige zorg hebben voor ten laste komende kinderen jonger dan 5 jaar kan voor maximaal 5 jaar een recht op ontheffing van de arbeidsverplichting worden verleend. De ontheffing gaat samen met een scholingsplicht voor deze groep ouders, teneinde na de vrijstelling een baan te vinden. De ontheffing is eenmalig, ongeacht het aantal kinderen, de duur en de frequentie van de bijstandsverlening. Perioden waarin eerder een ontheffing is verleend, bijvoorbeeld bij een eerdere bijstandsverlening of bij een verhuizing, worden bij elkaar opgeteld. Het college maakt een plan van aanpak ten aanzien van de aangeboden voorziening.

Maatregelen

Gemeenten passen de afstemmingsverordening toe. In het kader van die verordening kan de bijstandsuitkering worden verlaagd. Afstemming van de bijstand en de daaraan verbonden verplichtingen vindt plaats op de omstandigheden, mogelijkheden en middelen van de belanghebbende.

Terugvordering

Burgemeester en wethouders vorderen de ten onrechte of tot een te hoog bedrag verleende (bruto) uitkering alsmede hetgeen anderszins onverschuldigd is betaald, terug. Ook wordt in de vorm van geldlening verleende uitkering, uit gestelde borgtocht voortvloeiende bijstand en bij wijze van voorschot verleende uitkering teruggevorderd. Het college is bevoegd tot verrekening van die kosten met die algemene bijstand of uitkering over te gaan.

Verhaal

Kosten van bijstand kunnen tot de grens van de onderhoudsplicht verhaald worden op de onderhoudsplichtigen, op degene die van de bijstandsontvanger een schenking heeft ontvangen en op de nalatenschap van de bijstandsontvanger.

Rechtsbescherming

Tegen beslissingen van burgemeester en wethouders is bezwaar en (hoger) beroep mogelijk. De bepalingen over het procesrecht voor het instellen van bezwaar en beroep zijn geregeld in de Algemene wet bestuursrecht. Het betreft bepalingen over de bezwaarschriftenprocedure (bij de gemeente) en de beroepsprocedure (bij de rechtbank). Het hoger beroep bij de Centrale Raad van Beroep wordt geregeld in de Beroepswet.

De termijn voor het indienen van een bezwaarschrift, een beroepsschrift of een hoger beroepsschrift bedraagt telkens zes weken.

Tegen uitspraken van de Centrale Raad van beroep kan in een enkel geval cassatie worden ingesteld.

In het geval burgemeester en wethouders geen of ontoereikende toepassing hebben gegeven aan hun bevoegdheid om in situaties waarin de noodzaak daartoe aanneemelijk is bij wijze van voorschot bijstand te verlenen, kan door de voorzitter van

gedeputeerde staten worden bepaald dat algemene bijstand moet worden verleend. Het betreft een noodvoorziening ter overbrugging van de bestuurlijke voorfase.

Financiering

Voor de financiering van het gemeentelijke beleid op het gebied van werk en inkomen bestaan de volgende geldstromen.

- Een gebundelde uitkering voor de bekostiging van uitkeringen op grond van de WWB, de IOAW, de IOAZ en het Bbz 2004 voor zover deze laatste betrekking heeft op levensonderhoud voor startende ondernemers. Het betreft een ongeoormerkt budget. Dat betekent dat een gemeente een overschot op het budget vrij mag besteden, maar ook dat de gemeente een tekort op het budget zelf moet opvangen.
- De uitvoering van de WWB voor mensen die de pensioengerechtigde leeftijd hebben bereikt, wordt uitgevoerd door de SVB.
- Aanvullende uitkeringen voor gemeenten die incidenteel of meerjarig tekortkomen op hun budget voor de gebundelde uitkering: meerjarige aanvullende uitkering (MAU) en incidentele aanvullende uitkering (IAU). Om hiervoor in aanmerking te komen geldt een aantal strikte voorwaarden.
- Een uitkering voor de bekostiging van uitkeringen op grond van het Bbz 2004 voor zover deze betrekking hebben op levensonderhoud voor gevestigde ondernemers en op kapitaalverstrekking.
- Een participatiebudget voor de bekostiging van onder andere re-integratievoorzieningen.
- Een algemene uitkering uit het Gemeentefonds voor de bekostiging van onder andere de gemeentelijke uitvoeringskosten.

In de Wet participatiebudget zijn de gemeentelijke middelen voor re-integratie en volwasseneneducatie gebundeld in één specifieke uitkering voor gemeenten. Gemeenten kunnen met het participatiebudget re-integratievoorzieningen, educatieopleidingen en combinaties van deze voorzieningen financieren voor een brede doelgroep van iedereen van 18 jaar en ouder. Het participatiebudget kan ook worden ingezet voor 16- en 17-jarigen die zijn ontheven van de kwalificatieplicht of die al aan de kwalificatieplicht hebben voldaan. Daarnaast is het participatiebudget ook inzetbaar voor jongeren van 16 of 17 jaar voor wie schooluitval dreigt, maar die door een leerwerktraject alsnog een startkwalificatie kunnen behalen.

Uitvoeringsbesluiten

De op de WWB gebaseerde uitvoeringsbesluiten en -regelingen zijn in de tekstuitgave opgenomen.